

opusdei.org

Mons. Erik Varden a charakteristické znaky dnešných katolíkov

Biskup z Trondheimu (Nórsko) a autor nedávnej eseje "Čistota" navštívil Navarrskú univerzitu, aby predniesol tri konferencie pre rôzne skupiny poslucháčov: teológov, univerzitných vedcov a mladých ľudí.

13.02.2024

Mons. Erik Varden, teológ a biskup z Trondheimu (Nórsko), člen

cisterciánskeho rádu, autor kníh *Čistota, Zmierenie zmyslov a Výbuch samoty*, sa zúčastnil na troch stretnutiach: akademickom dni na Teologickej fakulte Navarrskej univerzity, seminári pre výskumníkov a stretnutí s univerzitnými študentmi v Colegio Mayor Belagua vo štvrtok 8. februára pri príležitosti osláv svätého Tomáša Akvinského.

Varden začal svoju prednášku na Teologickej fakulte s názvom *Povstanie k búrke ľudského srdca. Evanjelizácia v časoch zabudnutia* rozprávaním eposu o Gilgamešovi, hrdinovi, ktorý premohol smrť, pochádzajúceho z obdobia okolo roku 3000 pred Kristom: "Gilgameš zažil ľudskú nepredvídateľnosť v rámci údajne stabilného sveta. Moderní ľudia považujú zmenu za univerzálny zákon, považujú za samozrejmé, že nič netrvá, že sme prachové častice v rozpínajúcom sa

vesmíre, že realita ako taká sa pohybuje vpred bez pevného cieľa, bez stredu. Môžeme veriť len v pohyb, v pokrok. Nábožensky sa oň usilujeme. Z pokroku urobili absolútnu hodnotu, je základom trhovej ekonomiky a ziskava čoraz väčší vplyv v antropológii".

"Doba, v ktorej žijeme, je nám prezentovaná ako ďalšia nevyhnutná fáza pokroku, pričom niektorí predpovedajú, že ľudí predbehnú stroje. Podľahli sme tomuto spôsobu myslenia; modernosť sa vyznačuje obrovským hnevom voči každému, kto odmieta držať krok. Naša vášeň pre zmenu sa stala obsedantnou a totalitnou. Rovnakú vášeň nachádzame aj v Cirkvi, čo spôsobuje veľké napätie, ktoré sužuje cirkevné telo až do tej miery, že ohrozuje jeho jednotu," zdôraznil Varden.

Po tomto úvode sformuloval niekoľko otázok a potom vymenoval body tém,

ktorým sa bude venovať vo zvyšku svojej prednášky: "Božie slovo nehovorí do prázdna, ale do myslí a sŕdc, vyvoláva odpoveď. Ako však môžeme účinne odovzdať svoje posolstvo v rýchlo sa meniacej dobe? Aké je to oslobodzujúce slovo, ktoré náš svet túži počuť? Čo je v kontexte úzkosti našich súčasníkov podstatné a čo prechodné?" pýtal sa Mons. Erik Varden.

Čo znamená byť katolíkom?

V tomto prvom bode prednášky Varden navrhol štyri perspektívy evanjelizácie, pričom sa zamyslel nad sémantickým potenciálom slova "katolík". Katolíka definoval ako pohostinného: "Byť katolíkom znamená obývať rozsiahly a pohostinný priestor a dýchať čerstvý horský vzduch. Byť pohostinný znamená pozývať hostí do svojho domova a domov má svoje hranice. Navyše, domov je priestor, v ktorom

sa žije a ktorý sa miluje. Na to, aby sme dom považovali za svoj, nestačí vymenovať jeho zariadenie, musíme ho používať, vážiť si ho, urobiť ho svojím. Katolícky teológ je ten, kto prijíma katolícku tradíciu v jej celistvosti, s jemnosťou hosťa, s vďačnosťou, že v nej našiel domov, a s radosťou pozýva iných, aby vstúpili a umožnili im zažiť, že sú doma".

Druhým charakteristickým znakom katolicizmu je podľa Mons. Vardena to, že "katolícka pravda je to, čomu vždy a všade verili všetci. To neznamená, že teológia zostáva statická, ale znamená to, že sa nemení jej predmet. Tento predmet je daný, zjavený a vyžaduje si úctu".

Varden tiež varoval pred nebezpečenstvami, ktoré hrozia teológii: "Teológia, ktorá sa usiluje byť katolíckou, sa nemôže preorientovať na menej významné veci. Musíme sa vystríhať projektov,

ktoré sa snažia rozvíjať teológiu toho či onoho. Rovnako brániť teológiu pred nálepkami, ktoré opisujú politické identity. Teológia je inteligentný, pokorný a modlitebný prístup k pokladu viery odovzdanému v Cirkvi; nič menej a nič viac. Ak sa Cirkev snaží držať krok s prechodnými módnymi výstrelkami, je tento pokus odsúdený na neúspech. Vždy bude o niekoľko krokov pozadu. Riskuje, že bude pôsobiť žalostným, ba až komickým dojmom, ako rodičia v strednom veku, ktorí sa snažia obliekať ako ich dospievajúce deti. Táto skutočnosť odhaľuje krehkosť *insubkulturácie*; učí nás, že katolícky dialóg so súčasnou kultúrou musí siahať do pokojných vôd hlbín a nesmie sa uspokojiť s odpadkami, ktoré príliv vyplavuje na plážach".

V čase, keď sú teologické fakulty vytláčané z univerzít, Varden poznamenal, že je nevyhnutné

zachovať intelektuálnu integritu disciplíny: "Intelektuálny apoštolát zohráva ústrednú úlohu pri ukazovaní koherencie a krásy katolíckeho magistéria; umožnil, aby metafyzický model mysle obmedzoval formátovanie výpočtovej logiky. Hoci katolícka teológia je výzvou pre intelekt a uspokojuje ho, neobmedzuje sa na diskurzívne formy, ale oslovuje celú našu bytosť."

"Katolícka teológia je teda súcitná a otvorená, ale má jasné a presne vymedzené hranice. Neustále sleduje svoje korene k Božiemu zjaveniu a k pokladu viery, aby našla adekvátne a nadprirodzené odpovede na súčasné dilemy. Je kompaktná, pevná vo svojom jadre, má potrebnú pevnosť, aby udržala intelektuálne napätie a súvislým a istým spôsobom ohlasovala nádej, ktorá jej bola zverená."

Pôvod polemiky o správnej starostlivosti o tradíciu spočíva v citlivosti

"Nič z toho nie je v zásade kontroverzné," povedal Varden.

"Spor prichádza z inej súradnice. V súčasnosti sa veľa hovorí o tom, čo je katolícke a čo nie, a to nielen na základe princípu, ale aj na základe citlivosti. V tomto bode sa rozpory zväčšujú".

Mons. Varden ďalej skúmal "tendenciu starších ľudí nazývať mladších zaostalými a konflikty, ktoré vznikajú v súvislosti s náležitým opatrovaním tradície. Generačné spory medzi tým, čo nechať na pôde a čo z nej znieť, nie sú originálne, vyskytujú sa v každej dobe. Sú podmienené skúsenosťou prerušenia".

Na tomto mieste sa podelil o svoju osobnú skúsenosť z rokov, keď bol predstaveným kláštora a cítil, že má

zviazané ruky: "Opát," hovorí svätý Benedikt, "je ten, kto vynáša zo skladu nové a staré veci". Je to ťažké, keď je toľko starých vecí, ktoré boli odpísané ako nepotrebné a vyhodené. Pokiaľ ide o liturgiu, zvyky a obrady, väčšina katolíckych spoločenstiev sa ešte stále plaví v závetrí tornáda. Mnohé z ich moderných prvkov sú skamenené v zdvorilých, ale neživotných formách".

"Označovať tých, ktorí sa obávajú moderného katolicizmu, za bezduchých tradicionalistov alebo ich bez okolkov obviňovať z odporu voči Druhému vatikánskemu koncilu," povedal Varden, "je príliš zjednodušujúce. V skutočnosti je koncil len zriedkavo predmetom polemiky. To, čo vyvoláva otázky, je spôsob, akým bol aplikovaný alebo inštrumentalizovaný. Nepokoj pramení z pocitu straty, ktorý sa premieta do bolesti".

"Žijeme nielen v čase zmien, ale aj v čase zmeny doby. Svojím spôsobom je to zrejmé," zdôraznil Varden. Ako teda odovzdávať kresťanské posolstvo v spoločnosti neustálych zmien? "Kresťanská kerygma je založená na preniknutí večnosti do času. To znamená, že existenciálne súradnice sú a musia zostať konštantné. Kristus včera a dnes, začiatok a koniec, alfa a omega, jeho je čas a večnosť, jemu sláva a moc na veky vekov. Táto kapitálna myšlienka je zhrnutá v kartuziánskom hesle: "Kým sa svet otáča, kríž stojí pevne".

"Poklad viery nachádza stále nové spôsoby vyjadrenia, hovorí mnohými jazykmi, nadobúda rôzne kultúrne formy," uzavrel Varden. "Nájsť jeho správnu artikuláciu v súčasnosti je výzvou každej generácie. Na tom záleží, nie na jej redukovaní na menej, ako je".

"Je na dnešnom kresťanovi, aby sa kresťanstvo všetkým javilo ako mladosť a nádej sveta".

Nakoniec svoju prednášku uzavrel ohlasovaním s ohľadom na uzdravenie. Katolíci sa podľa Mons. Vardena musia "usilovať o zakorenenie v Kristovi, o obnovu vernosti, svätosti, súdržnosti a katolíckej horlivosti bez toho, aby sa viazali na rétoriku, ktorá už stratila svoj význam". Ako totiž zdôraznil, "je na dnešnom kresťanovi, aby sa kresťanstvo všetkým javilo ako mladosť a nádej sveta".

Táto konferencia sa začala nepokojom Gilgameša, niekoho, kto žil pred 5 000 rokmi, a Varden ju ukončil konštatovaním, že "stav človeka sa odvtedy veľmi nezmenil".

O túžbe srdca mladých ľudí

"Nezabúdajte načúvať najhlbším túžbam vlastného srdca". Takto sa

Varden popoludní prihovoral
zaplnenej posluchárni plnej
vysokoškolských študentov v aule
Colegio Mayor Belagua.

V tomto srdečnom a hlbokom
rozhovore sa ho mladí ľudia pýtali na
jeho príbeh o zblížení a obrátení sa
na katolícku vieru. Varden
jednoduchým a priateľským
spôsobom priznal, že z povahy je
skôr zdržanlivý, keď ide o jeho
osobný život, ale že v poslednom
čase "rezignoval" na zdieľanie týchto
vecí. Zo svojej osobnej histórie
zdôraznil, že preňho bolo dôležité
priateľstvo so spolubývajúcim na
internátnej škole vo Walese, veľmi
inteligentným šiitským moslimským
chlapcom, ktorý mu pomohol
pochopiť, že existencia Boha je veľmi
rozumná vec. Uviedol tiež, že
rozhodujúcu úlohu pri jeho prvom
stretnutí s mníšskym životom
zohrala jeho citlivosť na hudbu a
vplyv skúsenosti so silou ticha.

Rozhovor pokračoval v uvoľnenom duchu okolo tém jeho posledných dvoch kníh (čistota a samota). Pýtali sa ho aj na pokušenie sklúčenosti, dôvody obáv a nádeje v súčasnej dobe, ťažkosti života z viery, atď. Varden hovoril s veľkým realizmom a nádejou, povzbudzujúc mladých ľudí, aby odmietli pesimizmus a tešili sa z toho, čo robia, a trpezlivo čelili výzve dosiahnuť tú harmonickú syntézu, tú integritu a súdržnosť, ku ktorej viera vedie.

Vyjadril svoje znepokojenie nad ľahkosťou, s akou Západ zabúda na lekcie z minulosti, napríklad v súvislosti s vojnou, ale zároveň povedal, že ho zaráža veľká túžba po dobre, ktorú nachádza u mnohých ľudí.

Na záver povzbudil mladých ľudí, aby sa stále viac spoliehali na lásku Boha Otca k sebe navzájom a aby boli vytrvalí v osobnom hľadaní

pravdy. Na tomto bode zvlášť trval:
neprestávať načúvať najhlbším
túžbam vlastného srdca.

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sk-sk/article/mons-erik-
varden-a-charakteristicke-znaky-
dnesnych-katolikov/](https://dev.opusdei.org/sk-sk/article/mons-erik-
varden-a-charakteristicke-znaky-
dnesnych-katolikov/) (10.08.2025)